

Statenbrief

Informatie

Datum
26 september 2023

Zaaknummer
2023-011356

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad
1 van 5

Onderwerp
Stand van zaken gemeentefinanciën richting begroting 2024

Beleidsprogramma

- Vitaal bestuur

Ambitie

- Ambitie 1 Bestuur en weerbaarheid

Portefeuillehouder
Helga Witjes

1 Kern van deze Statenbrief

Vanuit onze wettelijke taak om financieel toezicht te houden op de gemeenten beoordelen wij jaarlijks of de begrotingen van alle 51 Gelderse gemeenten structureel en reëel in evenwicht zijn en bepalen wij of een gemeente het volgende begrotingsjaar onder repressief of preventief toezicht van de provincie komt. Deze Statenbrief geeft een beeld van de stand van zaken gemeentefinanciën richting begroting 2024.

2 Waarom ontvangt u deze Statenbrief?

In deze Statenbrief blikken wij vooruit naar het financieel toezicht op de gemeenten in 2024 op basis van de door de gemeenten opgestelde Kader- of Perspectiefnota's. We geven u hierbij ook een eerste beeld van de vastgestelde Jaarrekeningen 2022. De volledige analyse hiervan wordt binnenkort afgerond. U ontvangt hierover in oktober een factsheet met daarin een volledig beeld. Daarnaast informeren wij u over algemene ontwikkelingen op het terrein van gemeentefinanciën, welke van invloed zijn op de komende begroting(en) van de gemeenten.

3 Hoe bent u eerder betrokken?

In december 2022 hebben wij uw Staten geïnformeerd over de vorm van het financieel toezicht die in 2023 van toepassing is op de Gelderse gemeenten (PS2022-974). Hier hebben wij onze bevindingen naar aanleiding van de beoordeling van de gemeentelijke begrotingen 2023 met u gedeeld. In vervolg hierop informeren wij u over de actuele stand van zaken en blikken wij vooruit naar 2024.

4 Samenvatting

Kijkend naar de opgestelde Kader- of Perspectiefnota's van de Gelderse gemeenten is onze verwachting dat de gemeenten er in zullen slagen in de (meerjaren)begroting 2024-2027 in ieder geval het eerste jaar sluitend vast te stellen.

5 Informatie

Interbestuurlijk Toezicht

Het is van belang dat gemeenten, gemeenschappelijke regelingen (GR-en) en waterschappen in staat zijn om hun wettelijke taken uit te voeren. Maar, dat zij ook in staat zijn om als overheden met elkaar en met andere partners en belanghebbenden maatschappelijke opgaven te realiseren.

Naast de kaderstellende en controlerende taken en verantwoordelijkheden die gemeenten en waterschappen zelf hebben om dit te borgen heeft de provincie de taak om hierop toe te zien door het uitvoeren van interbestuurlijk toezicht. Dit is het toezicht tussen de verschillende overheidslagen. Het interbestuurlijk toezicht door de provincie richt zich op de uitvoering van bepaalde wettelijke medebewindstaken die zijn opgenomen in of volgen uit de wet- en regelgeving van de hogere overheid (o.a. Gemeentewet, Waterschapswet, Archiefwet, Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, Huisvestingswet). Ook houdt de provincie toezicht op de financiële huishouding van de lokale en regionale overheden inclusief GR-en.

Interbestuurlijk toezicht is er omdat de overheid haar taken blijvend goed wil uitvoeren en dat inwoners en bedrijven erop kunnen vertrouwen dat dit beschermd en geborgd is. Het interbestuurlijk toezicht door de provincie Gelderland draagt daarmee ook bij aan het borgen van de kwaliteit van het openbaar bestuur en aan het op orde houden en versterken van de bestuurskracht van lokale overheden in Gelderland. Door het tijdig signaleren van financiële problemen of problemen in de uitvoering van wettelijke taken en opgaven en hierover in gesprek te gaan kunnen lokale overheden gericht maatregelen treffen om de eigen bestuurskracht te versterken en hierin strategische keuzes te maken.

Deze Statenbrief gaat over het financiële toezicht op gemeenten.

Jaarrekeningen 2022

De meest opvallende zaken uit de Jaarrekeningen 2022:

- Vrijwel alle gemeenten eindigden 2022 met een positief resultaat.
- Het totale resultaat van alle Gelderse gemeenten bedroeg afgerond € 320 miljoen.
In 2021 was dit afgerond € 335 miljoen.
- De vermogensgroei is mede hierdoor afgerond € 362 miljoen.
In 2021 was dit afgerond € 350 miljoen.

De belangrijkste oorzaak ligt in de extra ontvangen middelen uit de september- en decembercirculaire gemeentefonds.

Het beeld van de Gelderse gemeenten sluit aan met het landelijke beeld; uit onderzoek van de VNG blijkt dat het eigen vermogen van de Nederlandse gemeenten groeide in 2022 met € 3,9 miljard. De belangrijkste oorzaken zijn uitgestelde uitgaven, een hoger accres en een beperktere groei van uitgaven in het sociaal domein.

Datum

26 september 2023

Zaaknummer

2023-011356

Blad

3 van 5

In Gelderse gemeenten zien wij een vergelijkbaar beeld. Investerings worden vooruitgeschoven, dat zien wij terug aan de hoeveelheid budgetoverhevelingen naar het jaar 2023. Het accres is in 2022 voor iedere gemeente gestegen. En, in Gelderland stabiliseren zich de uitgaven voor het sociaal domein blijkt uit onze taakveldenanalyse over de jaarrekeningen 2022.

In oktober ontvangt u van ons de Factsheet “Financiën Gelderse gemeenten, jaarrekeningen 2022” met daarin een compleet beeld van de financiële ontwikkelingen bij de gemeenten over 2022. Deze Factsheet gaat niet over individuele gemeenten, maar schetst het totaalbeeld voor Gelderland.

Voortgang 2023

In december 2022 hebben wij de toezichtvorm voor de 51 Gelderse gemeenten voor 2023 vastgesteld. Alle 51 gemeenten staan dit jaar onder repressief toezicht. Dit is de lichtste vorm van toezicht. Het grootste deel van de gemeenten had voor 2023 een reëel en structureel sluitende begroting vastgesteld. De overige gemeenten konden aantonen in het meerjarenperspectief het reëel en structureel evenwicht te kunnen herstellen.

In aanloop naar onze jaarlijkse beoordeling van de begrotingen van de gemeenten hebben wij zowel ambtelijk als bestuurlijk contact met gemeenten om een vinger aan de pols te houden en volgen we de financiële ontwikkelingen. Op dit moment zijn er geen bijzonderheden te melden.

Vooruitblik naar 2024

In de afgelopen maanden hebben wij ons een beeld gevormd over wat we kunnen verwachten bij de beoordeling van de begrotingen 2024-2027 en het toezicht over 2024. Dit hebben wij vooral gedaan op basis van het perspectief richting de komende begroting in de vorm van Kadernota's, Perspectiefnota's of Voorjaarsnota's (hierna Perspectiefnota's) maar ook deels al op basis van de door de gemeenteraden vastgestelde jaarrekeningen 2022.

De Perspectiefnota's in combinatie met de effecten uit de meicirculaire, laten zien dat bij de begroting 2024 voor de jaarschijven 2024 en 2025 overwegend positieve uitkomsten worden verwacht. Bij een aantal gemeenten zijn stevige maatregelen ingeboekt om dit resultaat te bereiken. De uitkomsten voor deze jaren zullen wel lager liggen dan gepresenteerd bij de begroting 2023. Dit wordt onder andere veroorzaakt door toename van lonen en prijzen, maar ook door toename van bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen.

Kijkend naar de jaren 2026 en 2027 van de meerjarenraming, zien we dat in lijn met het begrotingsadvies van de VNG¹ meer dan de helft van de gemeenten negatieve cijfers voor deze jaren presenteren. Vorig jaar lieten de twee laatste jaren van de meerjarenbegroting minder negatieve cijfers zien.

Algemene ontwikkelingen**Gemeentefonds**

Gemeenten en provincies ontvangen jaarlijks geld van het Rijk. Een groot deel daarvan krijgen gemeenten via het gemeentefonds. Op 1 januari 2023 voerde het Rijk de [nieuwe verdeling van het gemeentefonds](#) definitief in. Gemeenten gaan in stappen naar die nieuwe verdeling. Dat ligt vast voor 3 jaar maximaal: € 37,50 per inwoner (zowel positief als negatief). In 2025 gaat het kabinet

¹ <https://vng.nl/brieven/begrotingsadvies-2024-2027>

het nieuwe verdeelmodel evalueren. Aan de hand van deze evaluatie besluit het kabinet over het traject voor 2026 en daarna. Dit betekent dat gemeenten waarvoor het verschil groter is dan € 37,50 per inwoner, op dit moment niet weten of hun extra voor- of nadeel na 2025 werkelijkheid wordt.

Opschalingskorting

Sinds 2015 worden gemeenten geconfronteerd met een korting op het gemeentefonds. Deze opschalingskorting is deze regeerperiode bevroren. Dat betekent dat de korting blijft bestaan, maar tot 2026 niet verder oploopt. Vanaf 2026 is de oploop van de opschalingskorting weer opgenomen in het meerjarige beeld van het gemeentefonds.

Nieuwe Financieringssystematiek

Het kabinet werkt aan een andere manier om medeoverheden te financieren. Het voorstel is om de hoogte van het gemeentefonds niet langer te koppelen aan de rijksuitgaven maar aan het bruto binnenlands product (BBP). Dit moet leiden tot meer stabiliteit en moet de autonomie van gemeenten vergroten. Tot en met 2025 berekent het Rijk de financiering volgens de bestaande methode. In 2026 gaat de nieuwe systematiek in.

Mogelijk krijgen lokale overheden dan de beschikking over een groter eigen belastinggebied, maar dat is niet zeker.

Hervormingsagenda Jeugd

[De hervormingsagenda-jeugd-2023-2028](#) bevat een groot pakket afspraken om de jeugdzorg te verbeteren en financieel houdbaar te krijgen. Daarbij wordt van alle partijen inzet verwacht. Gemeenten en Rijk hebben in juni een principeakkoord bereikt over het financiële kader voor de Hervormingsagenda Jeugd. Het vertrekpunt voor de financiële afspraken van de Hervormingsagenda is het advies van de Commissie van Wijzen.

Abonnementstarief WMO

Om de houdbaarheid van de [Wet maatschappelijke ondersteuning](#) (Wmo 2015) te verbeteren, heeft het kabinet besloten om voor alle Wmo-voorzieningen waar nu het abonnementstarief voor geldt, een inkomensafhankelijke eigen bijdrage in te voeren. Als gevolg van het Integraal Zorgakkoord wordt met ingang van 2025 een bedrag toegevoegd aan het gemeentefonds. Dit is een compensatie voor gemeenten voor de hogere kosten als gevolg van de invoering van het abonnementstarief in de WMO. In tegenstelling tot de afspraken in het regeerakkoord verdwijnt het abonnementstarief niet alleen voor de huishoudelijke hulp, maar voor alle WMO-voorzieningen waarop het abonnementstarief nu van toepassing is.

Controversieel verklaarde onderwerpen

Op de lijst controversieel verklaarde onderwerpen opgesteld door de commissies van de Tweede Kamer staan diverse onderwerpen op het gebied van financiën decentrale overheden. Controversieel verklaarde onderwerpen komen niet op de Kameragenda, totdat er een nieuw kabinet is aangetreden.

6 Planning en control

Niet van toepassing.

7 Participatie en communicatie

Niet van toepassing.

8 Vervolg

- U ontvangt in oktober de Factsheet “Financiën Gelderse gemeenten, jaarrekeningen 2022”
- Meer informatie over de financiële positie van de Gelderse gemeenten vindt u op onze website www.geldersefinanciën.nl. De cijfers op deze website worden twee keer per jaar geactualiseerd.
- Eind december 2023 stellen wij de toezichtvormen vast voor Gelderse gemeenten in 2024. Wij informeren u hierover via een Statenbrief. In maart 2024 stellen wij een factsheet met bevindingen uit de begrotingsbeoordeling en begrotingsanalyse op. Wij informeren u hierover via de mededelingenbrief en deze factsheet wordt uiteraard ook gepubliceerd op bovengenoemde website.

Gedeputeerde Staten van Gelderland

Ans Mol - plv. Commissaris van de Koning

Henrice Wittenhorst - plv. Secretaris